

Vi får inte stanna här

STOCKHOLMS KATOLSKA STIFTS BARNSKYDDSOVBUDS ÅRSRAPPORT FÖR 2023
OM BEREDSKAPSARBETET MOT SEXUELLA ÖVERGREPP PÅ BARN OCH UNGDOMAR

A. Inledning

2023 har varit ett lugnt år i och med att inga anmälningar har inkommit om nya sexuella övergrepp eller andra allvarliga missförhållanden rörande barns säkerhet inom katolska kyrkan i Sverige. Detta trots att informationen om vårt beredskapsarbete når ut till fler och fler, och trots det faktum att vi inbjuder alla att rapportera även äldre saker och/eller fall där någon har känt sig dåligt bemött eller avvisad tidigare. Antalet volontärer som har deltagit i utbildningen om Beredskapsplanen mot övergrepp ökade med omkring 300 personer under året (de flesta i online-kursen) vilket innebär att drygt 2100 medhjälpare i kyrkan har gått den nya kursen sedan den började år 2019. Så gott som alla församlingar upplyser om stiftets kontaktpersoner via sin hemsida eller genom foldrarna på olika språk.

Men vi får inte stanna här. På för många platser implementeras våra trygghetsregler dåligt eller inte alls. Nya och upprepade inspektioner behövs, liksom analys av arbetet som helhet.

De två externa jurister som knutits till stiftet för att göra en oberoende granskning av hanteringen av ärenden rörande sexuella övergrepp bakåt i tiden, har lämnat preliminära delrapporter som direkt har lett till noggrannare rutiner på Biskopsämbetet, framför allt i fråga om professionaliseringen av arkiveringsarbetet. Rapporten ser positivt på stiftets historiska hantering av de enskilda ärendena, men klandrar dock ett och annat fall där proceduren enligt juristerna borde ha följts i en annan ordning. Juristernas slutrapport är inte klar än. Det är ännu oklart hur bedömningen av stiftets förebyggande arbete blir. Det är inte heller bestämt i vilken form rapporten ska offentliggöras.

De pedagogiska träffarna för småbarnsfamiljer (teatern Sus & Dus med efterföljande samtal med de vuxna om föräldrakontroll av spelbeteende och nätkontakter), som jag med stöd av min hustru har genomfört i församlingar i hela stiftet, fortsatte under våren. Den lilla småbarnsboken ("Papegojan som ringde till sin mamma"), som hör till i sammanhanget, togs också väl emot under dessa träffar, och upplagan är nu nästan slut. Efter två år med detta projekt har vi dock bestämt oss för att avsluta det, trots uppmaningar att fortsätta. Det har varit svårt att kombinera dessa tidskrävande evenemang med de ordinarie inspektionsbesöken i församlingarna så som det var tänkt.

Församlingar där Sus & Dus - föreställningar ägde rum under våren 2023   Antal barn

Eskilstuna: Heliga Korsets församling	12
Eskilstuna: Mar Apreem kyrkan	70
Halmstad: S:ta Maria församling, Trefaldighetskyrkan	16
Haninge: Heliga Familjens församling	39
Helsingborg: S:t Clemens församling	22
Jönköping: S:t Franciskus församling (syriansk-katolska gruppen)	30
Kalmar: S:t Kristoffers församling	12
Karlskrona: Vår Fru av Fatima församling	8
Landskrona: S:t Johannes Döparens församling	20
Linköping: S:t Nikolai församling	17
Lund: S:t Thomas av Aquino församling	17
Malmö:	
- Maria i Rosengårds församling	4
- Vår Frälsares församling	5
Nacka: S:t Konrads församling	30
Nässjö: Jesu Heliga Namns katolska kyrka (syriansk-katolska gruppen)	30
Olofström: S:t Antonius kapellförsamling	25
Stockholm:	
- Domkyrkan (Italienska missionen)	1
- S:ta Eugenia församling	130
Sundsvall: S:t Olovs församling	15
Södertälje:	
- Jungfru Maria kyrka	110
- S:t Assias kyrka	25
Västerås:	
- Vår Frus församling	85
- Syriansk-katolska gruppen	50
Åkersberga: Maria Havets Stjärna kyrka	30
Örebro: S:t Eskils församling	7
Östersund: Maria Immaculatas kapellförsamling (i EFS-kyrkan)	25

B. Kurs om andliga övergrepp

Sexuella övergrepp är maktmissbruk, riktade mot personer som ofta befinner sig i en eller annan sårbar situation. Kyrkans medarbetare kan också på många andra sätt missbruka den tillit som människor i utsatta lägen visar dem. Katolska kyrkan kännetecknas av ojämlika maktrelationer och hög grad av sekretess. När det saknas medvetenhet om riskerna med detta gynnas inte bara uppkomsten av sexuella övergrepp utan av alla typer av gränsöverskridanden. Begreppet "andliga övergrepp" (spiritual abuse) används allt mer. Det handlar om att inskränka enskildas personers andliga självbestämmande, skrämna dem, censurera dem, isolera dem från andra och skapa osunda beroenden av själasörjare, lärare eller andra ledargestalter. Allt för ofta upplever människor att präster inte vill tro att sådant kan finnas i vår kyrka. Man agerar inte, bagatelliserar klagomål eller vänder sig rentav mot den person som vill ta upp exempel. Katolska kyrkan i Tyskland har under hösten publicerat en länge väntad vägledning om att hantera sådana maktmissbruk, byggande på solid forskning och fall som har kommit till kyrkans kännedom men som troligen bara är toppen av ett isberg. Även i vårt stift ska vi se upp. För att få igång samtal om detta ämne höll jag under våren en kurs för präster och diakoner i stiftets olika dekanat. Kursen var obligatorisk för diakoner och präster som är aktiva i tjänst. De som inte kunde delta erbjöds en online-version av kursen som de kunde se i efterhand. 144 personer deltog. Ett 40-tal har i skrivande stund ännu inte bekräftat att de har gått kursen online. Dessa kommer under 2024 att påminnas igen.

C. Brist på efterlevnad av stiftledningens beslut

Fall som nämns i mina tidigare årsrapporter har lett till att personer i kyrkans tjänst fått inskränkningar av sitt arbete, entledigats eller suspenderats. Syftet har varit att skydda barn och ungdomar i kyrkan. Uppmärksamma medlemmar i kyrkan har under 2023 informerat mig om situationer där dessa inskränkningar ignoreras. Det kan röra sig om fortsatta pastorala kontakter som inkluderar barn, om hembesök i familjer med barn, om deltagande i resor eller läger där minderåriga varit med och annat där man tydligen ignorerar stiftets beslut. Dessa medlemmar är upprörda och kräver att stiftet i sådana fall agerar mer tydligt och kraftfullt så att inskränkningarna verkligen blir förstärkta och efterlevda. Jag har förmedlat samtliga dessa klagomål till generalvikarien som ansvarar för dem tillsammans med Biskopen.

Det är mycket allvarligt att sådant får pågå. Beredningsplanen (Kap. 11, g) är tydlig i denna fråga: när det finns tveksamhet kring en persons lämplighet för arbete med barn ska vederbörande inte utföra sådant arbete. Denna princip, som vi betonar varje gång vi bedömer frivilliga krafter såsom kateketer och ungdomsledare, kan vi inte dispensera ifrån när det rör sig om anställda inom kyrkan. Jag har så tydligt som möjligt betonat detta inom stiftets Arbetsgrupp för frågor om sexuella övergrepp. Utan konsekventare tilltag undergrävs dessutom medlemmars tillit till stiftsledningen och kyrkans trovärdighet i stort.

D. Händelser som jag har blivit kontaktad om under 2023

Ett antal personer har under året vänt sig till mig med sin oro över vad de har hört eller vad de tror om en given präst, ungdomsledare eller kateket rörande vederbörandes lämplighet att arbeta med barn och ungdomar. De som anmäler gör kyrkan en god tjänst och bidrar till att utveckla kvalitetssäkringen av det pastorala arbetet. När anmälningar inte är rena spekulationer eller enbart andra- och tredjehandsrykten, utan så vitt möjligt kommer från de berörda själva, eller deras familjer, ökar stiftets möjlighet att ingripa. Där så inte har varit fallet har jag uppmanat vederbörande att om möjligt få dem som man tror har farit illa att höra av sig. Det hjälper oss också när en anmälan är konkret och t.ex. innehåller namn på de personer man tror har farit illa, och helst också en beskrivning av vad man tror har hänt.

Allt tas på allvar. Alla orosanmälningar som jag eller stiftets andra kontaktpersoner tar emot går direkt vidare till generalvikarien, och i flera fall diskuteras de också inom stiftets Arbetsgrupp för dessa frågor. Där undersökningar/konfrontationer kan göras blir de gjorda. Är något av en sådan art att det kan polisanmälas så görs det. Under 2023 har mig vetandes inga polisanmälningar om präster eller medarbetare i kyrkan gjorts. Jag har inte heller själv haft anledning att rådgöra med myndigheter. Däremot har ett mindre antal volontärer fått avsluta sina uppdrag eller hindrats påbörja dem p.g.a. tveksamhet om deras lämplighet.

Några orosanmälningar under 2023 innehöll rykten som redan har rapporterats tidigare och undersökts. De gav ingen ny information. Även om det inte går att agera på sådant visar det att man känner till vårt rapporteringssystem och använder det, vilket är positivt.

En kyrkoherde kontaktade mig för att barnen på ett av församlingens läger hade klagat över lekar som upplevdes som onödigt utmattande och påfrestande. Ingen skadades dock och inga föräldrar har hört av sig. Jag kunde konstatera att saken hade behandlats korrekt, med incidentrapport, information till föräldrar och beslut om ändrade rutiner.

Från en annan församling rapporterades att en hissanordning kunde vara farlig för mindre barn. Församlingen har sedan ordnat en säkerhetsbesiktning.

På två platser i stiftet finns det fönster på ovanvåningar som kan vara farliga för barn för att de saknar barnsäkring. Jag har nämnt dem i tidigare rapporter och påpekat det för de ansvariga som dock inte vill genomföra denna i sig enkla åtgärd. Jag beklagar detta och kommer att fortsatt öva påtryckningar så att de tar sitt ansvar innan en olycka händer.

En del församlingar har tyvärr för vana att lämna farliga rengöringsmedel på golven i sina toaletter där barn kan få tag i dem. Det är oacceptabelt. Sådana medel ska förvaras i låsta skåp, åtminstone under den tid då barn vistas där. Jag påpekar det under mina inspektioner och följer upp vid efterföljande besök.

Vårt beredskapsarbete omfattar även kategorin "sårbara vuxna". Därmed menas vuxna som i förhållande till kyrkans medarbetare befinner sig i en sårbar situation som inte får utnyttjas

till att skada dem (jämför det som sägs ovan om "andliga övergrepp"). I ett fall har en vuxen upplevt sig mycket illa behandlad av en präst som leder en nyandlig gemenskap i kyrkan. Jag har haft kontakt med de berörda och rapporterat mina slutsatser till Biskopen. Jag föreslår bl.a. att stiftet bildar en arbetsgrupp som ser över det pastoralala arbetet i sådana nya grupper som arbetar oberoende av församlingarna, och som kan bistå med att kvalitetssäkra deras pastoralala arbete. I ett annat fall har en person som plågats av psykiskt lidande klagat över skadliga råd från en själasörjares sida. Denne prästs orden har erbjudit den drabbade personen ekonomiskt stöd för terapi, och ska ge förnyad handledning av prästen. Jag tänker följa upp båda dessa fall under 2024.

E. Översikt över brister i barnskyddsarbetet lokalt

I denna årsrapport har jag valt att göra en enklare presentation av aktuella problem med implementeringen av barnskyddsarbetet i stiftet. Den täcker enbart församlingar. Jag har dock tagit med årets största händelse som inkluderar minderåriga, nämligen den två veckor långa pilgrimsresan till Lissabon (Världsungdomsdagen, VUD) samt telefonsjälvården HAMNEN som stiftet erbjuder åt unga. Under 2023 har jag inte hunnit ta kontakt med de katolska organisationerna, skolorna och föreningarna.

Översikten svarar på om det har visats uppdaterade listor över medarbetare som hjälper till med barn, om dessa medarbetare har fullföljt den obligatoriska kursen om stiftets beredskapsplan, om de är rätt dokumenterade (t.ex. har uppvisat registerutdrag från Polisen) samt i vilken grad man lyckas leva upp till Beredskapsplanens krav om att ha mer än en vuxen ledare i varje gruppaktivitet med minderåriga. Vissa församlingar implementerar positiva extratiltag för barnsäkerheten, nämligen trivselenkäter, incidentrapporter, lokalt trygghetsombud eller barnkonsekvensanalys. Där jag har konstaterat sådant har det angivits i marginalen. Där särskilda förhållanden råder som kan försvåra barnskyddsarbetet är det också angivet i marginalen.

Förklaring av symbolen i översikten:

- En svart punkt betyder att här finns en allvarlig brist som behöver åtgärdas.
- En röd punkt anger att församlingen är så långt ifrån att uppfylla Beredskapsplanens krav i denna fråga att verksamheten inte bör få fortsätta på det sättet. Barns säkerhet verkar inte prioriteras.

En röd punkt vid "Obesvarad kontakt" betyder att församlingen har kontaktats – i regel minst två gånger - för information om beredskapsarbetet eller för en begäran om tidsbokning för inspektion men inte reagerat. Det är helt oacceptabelt.

? Frågetecknet anger att det inte har givits svar på en specifik förfrågan.

En församling vars namn är markerat med **grönt** uppfyller alla Beredskapsplanens krav. Den är utan anmärkningar.

Kontakt har inte tagits under 2023
 Fysiskt möte
 Annan kontakt
 Obesvarad kontakt
 Lista över medhjälpare
 En liten del av medhjälpare har inte visats
 En stor del av medhjälparna har inte gått kursen
 En liten del av medhjälparna har inte gått kursen
 En stor del av medhjälparna har inte dokumenterade
 I en eller få grupper saknas extra ledare
 I många eller alla grupper saknas extra ledare

↑Extra främjande av barnskyddet, t.ex. trivselenkäter (TE), incidentrapporter (IR), lokalt trygghetsombud (LT), barnkonsekvensanalys (BK)

↓Försvårande faktorer

	○			●	●		●		●		Angered	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Borås	
	○						●				Eskilstuna	
		○					●				Falun	
	○								●		Fittja	
			●		●		?	?	?	?	GTBG Kristus Konungen	↓ Spretig verksamhet, mer samordning behövs
			●	●	?	?	?	?	?	?	GTBG Maria Magdalena	
		○							●		Gävle	↑LT
			●	●	?	?	?	?	?	?	Halmstad	
	○					●					Haninge	
		○							●		Helsingborg	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Hässleholm - Kristianstad	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Hässleholm - Kristianstad	
	○					●					Järfälla	
		○				●	?	?			Jönköping	
		○			●		●		?	?	Kalmar	↑IR
		○					●		?	?	Karlskoga	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Karlskrona	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Olofström	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Karlstad	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Landskrona	
		○			●		?	?	?	?	Linköping	↑LT
		○					●		?	?	Luleå	
		○			●						Lund	
		○			●		?	?	?	?	Malmö: Maria i Rosengård	
		○			●						Malmö: Vår Frälsares förs.	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Märsta	
	○			●		●			●		Nacka	
	○										Norrköping	
		○							●		Nyköping	↑LT

Kontakt har inte tagits under 2023
 Fysiskt möte
 Annan kontakt
 Obesvarad kontakt
 Lista över medhjälpare
 En liten del av medhjälpare har inte visats
 En stor del av medhjälparna har inte gått kursen
 En liten del av medhjälparna har inte gått kursen
 En stor del av medhjälparna är inte dokumenterade
 I en eller få grupper saknas extra ledare
 I många eller alla grupper saknas extra ledare

↑ Extra främjande av barnskyddet, t.ex. trivselenkäter (TE), incidentrapporter (IR), lokalt trygghetsombud (LT), barnkonsekvensanalys (BK)

↓ Försvårande faktorer

		○									Skellefteå (Umeå)	
		○		●		?		?	?		Skövde	
	○			●		●					STHLM: Domkyrkan	↑ BK
	○			●		●					STHLM: Marie Bebdelse förs.	
	○			●			●				STHLM: S:ta Eugenia inkl. Bromma	↑ IR BK TE ↓ Många unga, mer samordning behövs
	○			●		●		●			Sundsvall inkl. kapellförsamlingar	
	○			●		●		●			Södertälje (Sankt Ansgarskyrkan)	↑ LT BK
		○			●	?	?				Trollhättan	
	○			●		●		●			Täby	
		○									Umeå	
	○			●			●				Uppsala inkl. Enköping	↑ LT BK
	○					●					Visby	
		○							●		Värnamo	
	○		●	●	●	●		●			Västerås	
	○			●		●		●			Växjö	
		●	●	?	?	?	?	?	?		Ystad	
	○			●			●				Örebro	↑ BK
Nationella missioner och orientalisk-katolska kyrkor i Sverige:												
		○	-	-	-	-	-	-	-		Afrikanska missionen, mitt- och norra Sverige	(Ännu inga egna aktiviteter för barn)
		○	●	●	?	?	?	?	?	?	Afrikanska missionen, södra Sverige	
		○	●	●	?	?	?	?	?	?	Arabiska missionen, Malmö	
	○				●	●					Arabiska missionen, Uppsala	

Kontakt har inte tagits under 2023
 Fysiskt möte
 Annan kontakt
 Obesvarad kontakt
 Lista över medhjälpare
 En liten del av medhjälpare har inte visats
 En stor del av medhjälparna har inte gått kursen
 En liten del av medhjälparna har inte gått kursen
 En stor del av medhjälparna är inte dokumenterade
 I en eller få grupper saknas extra ledare
 I många eller alla grupper saknas extra ledare

↑Extra främjande av barnskyddet, t.ex. trivselenkäter (TE), incidentrapporter (IR), lokalt trygghetsombud (LT), barnkonsekvensanalys (BK)

↓Försvårande faktorer

		○	●	?	?	?	?	?	?	Armenisk-katolska kyrkan	
		○			●	?	?	?	?	Burundiska missionen	
○			-	-	-	-	-	-	-	Engelska missionen (Stockholm)	
	○		●	?	?		●	?	?	Eritreanska och etiopisk-katolska kyrkan	↓ Många unga, ny bättre samordning och struktur behöver utvecklas
○			-	-	-	-	-	-	-	Filippinska missionen	
		○		●						Franska missionen	↓ Lokaler saknas, måste undervisa i privata hem
	○			●		●				Italienska missionen	
		○		●		?	?	?	?	Kaldeiska kyrkan (Eskilstuna)	
		○		●						Kaldeiska kyrkan (Göteborg, Angered, Trollhättan)	
			●	●	?	?	?	?	?	Kaldeiska kyrkan (Jönköping)	
	○			●				?	?	Kaldeiska kyrkan (Linköping, Norrköping)	
○			-	-	-	-	-	-	-	Kaldeiska kyrkan (Skärholmen)	
	○			●						Kaldeiska kyrkan (Södertälje)	
	○			●		●		●		Kaldeiska kyrkan (Tensta)	
			●	●	?	?	?	?	?	Kroatiska missionen (Göteborg)	
			●	●	?	?	?	?	?	Kroatiska missionen (Jönköping)	
○			-	-	-	-	-	-	-	Kroatiska missionen (Malmö)	

Kontakt har inte tagits under 2023
 Fysiskt möte
 Annan kontakt
 Obesvarad kontakt
 Lista över medhjälpare
 En liten del av medhjälpare har inte visats
 En stor del av medhjälparna har inte gått kursen
 En liten del av medhjälparna har inte gått kursen
 En stor del av medhjälparna har inte dokumenterade
 I en eller få grupper saknas extra ledare
 I många eller alla grupper saknas extra ledare

† Extra främjande av barnskyddet, t.ex. trivselenkäter (TE), incidentrapporter (IR), lokalt trygghetsombud (LT), barnkonsekvensanalys (BK)

‡ Försvårande faktorer

	○								●		Kroatiska missionen (Stockholm)	‡ Bara en enda kateket förutom prästen
		○									Maronitiska kyrkan (Göteborg)	
		○									Maronitiska kyrkan (Stockholm / Sättra, Skärholmen)	‡ Bara en enda kateket som dock undervisar tillsammans med prästen
○				-	-	-	-	-	-	-	Melkitiska kyrkan (Angered)	
	○					●		●	?	?	Melkitiska kyrkan (Sollentuna)	‡ Barnskyddsarbetet har aldrig ens påbörjats
			●	●	?	?	?	?	?	?	Polska missionen (Göteborg/ Angered)	
		○			?	?	?	?	?	?	Polska missionen (Malmö)	
		○			●		?	?	?	?	Polska missionen (Stockholm)	
○				-	-	-	-	-	-	-	Portugisiska missionen	
			●	-	-	-	-	-	-	-	Slovenska missionen	
			●	●	?	?	?	?	?	?	Spanska missionen (Göteborg)	
	○				●		●				Spanska missionen (Stockholm)	† LT
		○			●		?	?	?	?	Syriansk-katolska kyrkan (Jönköping, Linköping, Nässjö)	
		○				●	●				Syriansk-katolska kyrkan (Stockholm, Kista/Akalla)	

Kontakt har inte tagits under 2023
 Fysiskt möte
 Annan kontakt
 Obesvarad kontakt
 Lista över medhjälpare
 En liten del av medhjälpare har inte visats
 En stor del av medhjälparna har inte gått kursen
 En liten del av medhjälparna har inte gått kursen
 En stor del av medhjälparna har inte dokumenterade
 I en eller få grupper saknas extra ledare
 I många eller alla grupper saknas extra ledare

† Extra främjande av barnskyddet, t.ex. trivselenkäter (TE), incidentrapporter (IR), lokalt trygghetsombud (LT), barnkonsekvensanalys (BK)

‡ Försvårande faktorer

		○		●		?	?	?	?	Syriansk-katolska kyrkan (Södertälje, Mar Yousif Kyrka)	‡ Inga kateketer. Prästen har all undervisning. † God noggrannhet kring trygghetsfrågor + BK ‡ Isolerade samtal utan insyn från annan vuxen
		●	●	?	?	?	?	?	?	Syriansk-katolska kyrkan (Södertälje, Sankt Assias Kyrka)	
		○		●		?	?	?	?	Ukrainska missionen, Stockholm	
		○							●	Ukrainska missionen, olika platser i landet	
		●	●	?	?	?	?	?	?	Vietnamesiska missionen	
Andra verksamheter som har inspekterats under 2023:											
		○	○	●						Världsungdomsdagen VUD (resa till Lissabon)	
		○						-	-	HAMNEN själavård för unga via telefon	

På min begäran har **Katarina Miksits** utnämnts till kontaktperson för personer som vill anmäla att de har utsatts för sexuella övergrepp inom kyrkan i vuxen ålder. Hon ska dessutom ta hand om en del inspektionsärenden inom Stockholms dekanat. Min hustru **Marina Håkonsson** har utnämnts till administrativ assistent som volontär.

Jag besvarar gärna frågor om denna rapport, dock inte personfrågor. Jag uppmanar alla att inkomma med upplysningar om fall där barn - eller vuxna i sårbara lägen - farit illa eller riskerar göra det i kyrkans sammanhang. Så även synpunkter på hur vi arbetar, ändrings- och förbättringsförslag, liksom klagomål ifall någon anser att saker har glömts bort eller behandlats dåligt. Beredskapsarbetet kan följas på stiftets hemsida, www.katolskakyrkan.se.

Festen för den helige aposteln Paulus omvändelse, 25 januari, 2024

Diakon, leg. psykolog Björn Håkonsson,

Barnskyddsombud / biskopsdelegat för barnskyddsfrågor, Stockholms katolska stift